

Коневщинська О.Е.,
кандидат педагогічних наук,
старший науковий співробітник,
Інститут інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України

КУЛЬТУРА ІНТЕРНЕТ-МОВЛЕННЯ В ПРОЦЕСІ МІЖОСОБИСТІСНОЇ КОМУНІКАЦІЇ У СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖАХ

Трансформація індустріального суспільства в інформаційно-комунікативне супроводжується не тільки проникненням комунікації в усі сфери життєдіяльності суспільства, виникненням і розвитком якісно нового типу комунікативних структур і процесів, але й глибоким переосмисленням комунікативної природи соціальної реальності, сучасних змін в соціальній сфері, місця і ролі комунікації в розвитку соціуму.

Досліджуючи феномен соціальних мереж у сучасному суспільстві, вітчизняні дослідники цілком виправдано співставляють їх із засобами масової комунікації, і зазначають, що електронна комунікація у мережі серед багатьох інших, є важливим компонентом педагогічної системи у відкритому інформаційно-освітньому середовищі. У структурі цього феномену поєднуються такі елементи як: міжособистісна мережна комунікація, інформаційна потреба, полікультурна спрямованість, багатомовність та специфічність Інтернет-мови, інформаційна насиченість, інтерактивність, швидкість, доступність інформації для здійснення взаємодії з освітньою метою.

Звужуючи коло нашого наукового пошуку відповідно до мети дослідження, вважаємо актуальним розгляд мовно-лінгвістичного аспекту цього складного явища, а саме, проблеми Інтернет-мови, яку старшокласники застосовують в процесі міжособистісної комунікації в електронних соціальних мережах.

У загальному розумінні *комунікація* є об'єктом дослідження в різних концептах: соціологічному, кібернетичному, політологічному, соціобіологічному, філософському, психологічному, лінгвістичному, культурологічному, освітньому тощо. Вона є необхідною передумовою функціонування і розвитку всіх соціальних систем, що забезпечує зв'язок між людьми, робить можливим накопичення і передачу соціального досвіду, трансляцію культури і освіти [1].

Складність міжособових комунікаційних зв'язків засобами сучасних медіа, зокрема соціальних мереж, їх полікультурна багатоспрямованість й багатомовність, віртуальність та інформаційно-когнітивна насиченість, а також синтез доступності, інтерактивності, швидкості й вартості інформації стають важливими аспектами взаємодії та культурного обміну між учасниками інформаційно-освітнього середовища.

У вітчизняній психолого-педагогічній літературі питання зв'язку спілкування і взаємодії є дискусійним, а тому, актуальним. Так, безперечним є твердження, що сучасна система електронної комунікації засобами мережних технологій поєднує два важливих аспекти, це спілкування та взаємодію. У роботі [3] зазначено, що частина авторів ототожнюють спілкування і взаємодіяльність, інтерпретуючи і те, й інше як комунікацію у вузькому значенні (тобто як обмін інформацією), інші розглядають відношення між взаємодією і спілкуванням як відношення форми деякого процесу та його змісту. Інколи говорять про взаємопов'язане, але все ж таки самостійне існування спілкування як

комунікації, і взаємодії як інтеракції. Інтерактивність – поняття, що розкриває характер і ступінь взаємодії між об'єктами, ця властивість стає основною ознакою комунікацій у постіндустріальному інформаційному суспільстві.

Для більш глибокого розуміння досліджуваної проблеми було здійснено аналіз науково-педагогічних джерел щодо визначення сутності понять комунікації, спілкування, взаємодії як основної передумови людського існування або соціальної діяльності за допомогою символів. У своїх роботах вітчизняні вчені Денисюк С. Г., Баришполец О. Т., Дмитренко Є. В. досліджували сутність поняття комунікації, її види, класифікацію; Шульська Н. М., Матвійчук Н. М. розкрили доцільність використання соціальних мереж як ефективного середовища для викладацько-студентського спілкування; Каптюрова В. В. аналізувала лінгвістичний аспект інтернет мовлення, вивчала новостворені лексичні одиниці (сленгізми), які використовуються комунікантами в соціальних мережах. Комунікативний аспект соціальних мереж у сучасному суспільстві досліджено у роботі Лещенко О., розвиток медіаінформаційної компетентності учителів у сучасному інформаційному суспільстві досліджували Лещенко М. П, Тимчук Л. І, Овчарук О. В. та ін..

Комунікація є важливим смисловим чинником соціальної взаємодії, оскільки будь-яка індивідуальна дія виконується в умовах прямих або непрямих відносин з іншими людьми, вона включає – поряд із фізичним – комунікативний аспект [1].

Комунікативний процес – це взаємодія між різними суб'єктами комунікації, при якому здійснюється обмін інформацією. Він включає динамічну зміну етапів формування, передавання, приймання, розшифрування і використання відомостей в обох напрямках при взаємодії комунікантів. Основні елементи комунікативного процесу: джерело інформації, повідомлення (як процес передавання), кодування, канал, аудиторія, декодування, зворотний зв'язок[3].

У процесі Інтернет або мережної міжособової комунікації різними засобами електронних соціальних мереж усі суб'єкти освітнього процесу обмінюються не тільки інформацією, а й різними діями. Ці дії забезпечують планування спільної діяльності, її координацію і розподіл функцій. За їх допомогою здійснюється взаємне стимулювання, контроль та взаємодопомога у процесі розв'язання спільного завдання. Це передбачає, що кожен з учасників-партнерів у взаємодії зробить свій внесок у її розв'язання, що забезпечить більшу ефективність порівняно з індивідуальним виконанням завдання.

Застосування сервісів мережних технологій як сучасного освітнього інструментарію сприяє підвищенню якості навчального процесу, формуванню медіаінформаційної грамотності суб'єктів освітньої діяльності, що дозволяє швидко реагувати на нові вимоги інформаційного суспільства [3].

Спілкування вчителя з учнями через соціальні мережі в навчальних цілях не лише індивідуалізує віртуальний навчальний простір суб'єктів навчально-виховного процесу, але й змінює соціальну роль вчителя: він стає помічником, наставником. У роботі [3] зазначено, що учитель як представник інформаційної спільноти стоїть перед альтернативою виконання нових особистих ролей, або альтернативою вибору варіантів поведінки в мережі й контролю за власними діями в ній. Важливими також є вміння, які розширюють межі компетентностей вчителя: участь у створенні мережної спільноти у процесі мережної комунікації, зокрема побудова структур мережних взаємозв'язків і контактів, за допомогою

яких розв'язуються різні проблеми, але інколи виникають дискусії, конфлікти, ускладнення в ході вироблення спільної думки; опанування вмінь грамотно вимовляти текст, що вимагає чіткості й правильної вимови, уміння реагувати на питання, проводити діалог, а також виробляти індивідуальний підхід, позбавляючись стереотипів та формалізованої поведінки; дотримання сфери приватності, робота над собою в постійно змінних умовах медіальної комунікації; опанування новими інформаційними технологіями та їх застосування в аспекті потреб, можливостей і чинників реципієнтів і креаторів інформаційних повідомлень.

У нашому дослідженні розглядаємо процес мовлення старшокласників у ЕСМ, як форму спілкування. Так, в Енциклопедії освіти АПН України [2] зазначено, що мовлення є не тільки процесом, а й результатом – мовленнєві тексти, усні й писемні, книги тощо. Залежно від виду мовленнєвої діяльності виділяють зовнішнє, внутрішнє, усне й писемне мовлення. Зовнішнє мовлення слугує меті спілкування, внутрішнє відіграє головну роль у процесах свідомості, мислення. Мовленнєве спілкування сприяє організації спільної діяльності людей, пізнанню один одного, а також є істотним фактором у формуванні й розвитку міжособистісних стосунків.

Так, Інтернет-мова, у нашому розумінні, – це знакова система, яка є основним засобом людського спілкування в мережі Інтернет, що об'єднує писемну й усну її форми відповідно до упорядкованої сукупності її структурних одиниць (слів, морфологічних форм, словосполучень). Інтернет-мовлення є мовленнєвою діяльністю особистості у мережі Інтернет із використанням Інтернет-мови, яка ґрунтується на загальноприйнятих орфоепічних, лексичних, граматичних, орфографічних нормах.

У контексті нашого дослідження розглянуто зовнішнє писемне Інтернет-мовлення як важливий чинник комунікаційної культури особистості. Здійснений у роботі [3] аналіз співвідношення загальної, комунікативної, інформаційної та медіакультури особистості виявив важливі актуальні проблеми для розгляду, що залишилися поза увагою науковців. Вивчення наукових джерел дає підставу для твердження, що стрімке зростання популярності цифрових медіа, Інтернет-сервісів, ЕСМ, сприяє здійсненню ефективної освітньої діяльності, всебічному розвитку суб'єктів навчального процесу відповідно до їх індивідуальних потреб і вимог суспільства. Інтернет-простір став новим засобом соціалізації особистості, новою формою електронного спілкування та взаємодії.

Отже, спілкування в ЕСМ набуває ознак усного мовлення, що відбувається у письмовій формі. Йому притаманні спонтанність, економія та надлишковість мовних засобів. Фахівці відзначають стилістичну, орфографічну, синтаксично-пунктуаційну безграмотність, обмеженість словарного запасу учасників комунікації, засміченість мовлення запозиченими словами, сленгом, тому ми спостерігаємо значні зміни способу міжособистісної комунікації. Розгляд мовленнєвого аспекту соціальних мереж є логічним продовження попередніх наукових пошуків автора.

Інтернет-мовлення є універсальним засобом міжособистісної комунікації засобами соціальних мереж, оскільки при передачі інформації за допомогою мови менш за все втрачається сенс повідомлення. Проте, все частіше спостерігається наявність семантичного бар'єру у міжособистісній комунікації, що включає проблеми вживання сленгу, обмеженого лексикону, та інші

соціально-культурні, національно-релігійні, професійні особливості спілкування співрозмовників[3].

Подальшим перспективним напрямом вважаємо дослідження широкого спектру проблем медіакультури особистості, зокрема медіаінформаційної компетентності учителів у сучасному інформаційному суспільстві.

Список використаних джерел та літератури

1. Баришполець О.Т. "Український словник медіакультури"/ О.Т. Баришполець // Київ, Україна: Міненіум, 2014.
2. Енциклопедія освіти / Акад. пед.. наук України ; головний ред.. В.Г.Кремень. К. : Юрінком Інтер, 2008, с. 513-514
3. Коневщинська О. Е. "Проблема Інтернет-мовлення старшокласників в електронних соціальних мережах" /О.Е.Коневщинська // Інформаційні технології і засоби навчання, т. 60, № 4, с. 77-86, 2017. [Електронний ресурс]. Доступно: <https://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/1845>